

Rapport VNG Gelderland 'Perspectief voor de veren' - Reactie Veerpontencoalitie

Druk bij gebruikers en oevergemeenten te groot risico

De Veerpontencoalitie, bestaande uit ANWB, Fietsplatform, Fietsersbond, NTFU, Te Voet, Vrienden van de Veerponten en Wandelnet, waardeert de visie van de VNG Gelderland op de waarde en het belang van ponten zoals uiteen gezet in het rapport 'Perspectief voor de veren' van 9 maart 2023. Wij delen het besef van urgentie om nu met spoed tot een oplossing te komen voor het verdwijnen van het Verenfonds einde van dit jaar. Het rapport legt een basis voor een spoedige oplossing. Voor een volgende stap is volgens de coalitie snel commitment van de provincie nodig. Ook is nader overleg met de gebruikers noodzakelijk.

Het VNG Gelderland rapport 'Perspectief voor de veren' komt met een aantal aanbevelingen om veren in Gelderland overeind te houden als het Verenfonds leeg is. Het rapport bevat een 'knoppenmodel' en de verschillende rollen van de overheden, exploitanten en gebruikers. De VNG stelt voorop dat bijdragen aan de instandhouding van de veren een maatschappelijk belang dient. De Veerpontencoalitie wil nog een stap verder gaan dan de VNG Gelderland en stelt dat de provincie een duidelijke verantwoordelijkheid heeft die tot uiting moet komen in een actieve regierol die partijen bij elkaar brengt en houdt. En die op basis van het door de VNG geopperde 'knoppenmodel' een structureel oplossing voor de veerpontenproblematiek garandeert.

Het knoppenmodel volgens VNG

Het model bestaat uit acht knoppen:

1. Kosten brandstof, elektriciteit en verduurzaming
2. Onderhoud dagelijks en jaarlijks onderhoud
3. Personeelskosten
4. Kapitaallasten investeringen en renovaties
5. Algemene kosten
6. Kostenbesparing door afschalen dienstregeling
7. Inkomsten van kaartverkoop
8. Exploitatiebijdragen

Het rapport stelt dat de eerste vijf knoppen niet of nauwelijks iets opleveren. Bij knop 6 wordt door de exploitanten aangegeven dat in veel gevallen een beperking van de dienstregeling niet direct leidt naar een sterk verbeterde exploitatie. Blijft over draaien aan knoppen 7 en 8: tariefsverhoging en subsidie vanuit de overheid.

Model biedt geen oplossing maar analysemogelijkheid

Het geopperde model en de aanbevelingen bieden op zichzelf geen oplossing, maar een voor alle ponten hanteerbaar analysemodel.

Volgens de Veerpontencoalitie neemt de provincie een groot risico met de Gelderse veren door via de exploitanten de druk bij gebruikers en oevergemeenten te leggen.

Tevens doet VNG Gelderland een voorstel voor verdeling van de verantwoordelijkheid om samen tot een oplossing te komen. De Veerpontencoalitie vindt dat de provincie Gelderland haar verantwoordelijkheid moet nemen door niet alleen de regie te nemen, maar ook door een lange termijnvisie op de veerponten te ontwikkelen. Deze moet de veerponten structureel steunen als blijkt dat naar aanleiding van het knoppenmodel een sluitende exploitatie niet mogelijk blijkt.

Afbouw van provinciale bijdragen voor een sluitende exploitatie is wat betreft de Veerpontencoalitie niet acceptabel. Als een pont belangrijk is, en er is ondanks draaien aan alle knoppen, een gemeentelijke bijdrage

en betaalbare tarieven, nog geen sluitende exploitatie is, dan moet ook de provincie een permanente bijdrage leveren. Veerdiensten zijn immers van provinciaal belang! Dat mag niet voor 100% bij de gemeenten neergelegd worden. De provincie heeft hierin een actieve rol. Een jaarlijkse bijeenkomst om met elkaar in overleg te zijn is daarvoor onvoldoende. Continuïteit van overleg met zowel oevergemeenten, exploitanten en gebruikers is daarbij essentieel. Hiermee wordt voorkomen dat er situaties ontstaan die onomkeerbaar zijn.

Betaalbaarheidsijkpunt voor veelgebruikers

Wij hebben begrip voor geleidelijke tariefsverhoging, maar wensen een ijkpunt voor de betaalbaarheid voor veelgebruikers. We vinden het voorstel om zorg voor de veerweg, bewegwijzering, veerstoep en aankleding met de exploitant te delen voor de oevergemeenten onduidelijk. De weg naar het veer, de veerstoep, aankleding en bewegwijzering is volgens ons een taak van de oevergemeenten. Natuurlijk in overleg met, maar niet samen, met de exploitant. Daarbij zien we klimaatadaptatie en/of de aanleg van walstroom meer als een provinciale (zoals in Zuid-Holland) of Rijkstaak.

Bij een revolverend investeringsfonds hoort o.i. een lage overheidsrente en ook acceptatiebereidheid t.a.v. de financiering van in onderling beraad vastgestelde noodzakelijke investeringen. Onder andere voor verduurzaming van de vloot. Exploitatie- en leenrisico's worden door meerjarige afspraken gebaseerd op een meerjarenplan kleiner. De provincie moet daarbij ook subsidiëren. Een goed voorbeeld is de Zuid-Holland, zij doen dat ook naast hun revolverend fonds. Een interessant idee is om op zoek te gaan naar lokale sponsoring, wij kennen al een voorbeeld van een vervoersregeling met scholen. Maar daar gaan we in brede zin de ponten niet mee redden.

Veerponten essentieel voor prettige leefomgeving

De Veerpontencoalitie stelt dat de provincie haar rol moet nemen en moet staan voor de bevordering van leefbaarheid, voor meer lopen en fietsen, kortere autoritten en vracht- en landbouwverbindingen faciliteren. Dit zorgt voor meer binnenlandse en lokale recreatie. Daarmee worden de lokale economie en voorzieningen versterkt, is de gezondheid gebaat door meer beweging én als laatste en zeker niet onbelangrijk, het behoud van typische Gelderse cultuurhistorie.

Het rapport 'Perspectief voor de veren' samengevat door de Veerpontencoalitie

Het VNG Gelderland rapport 'Perspectief voor de veren' komt met een aantal aanbevelingen om veren in Gelderland overeind te houden als het Verenfonds leeg is. Ze onderscheiden daarin een 'knoppenmodel' en de verschillende rollen van de overheden, exploitanten en gebruikers.

De VNG stelt dat bijdragen aan de instandhouding van de veren een maatschappelijk belang dient. Het gaat dan met name om (duurzame) mobiliteit, instandhouding van routenetwerken (wandelen en fietsen), recreatie en toerisme, duurzaamheid en (wellicht als belangrijkste) de leefbaarheid van het platteland in het Rivierengebied. Enkele veren in het Rivierengebied zijn - ondanks een relatief klein gebruik - van groot belang voor de leefbaarheid van het gebied. Het beperken van de diensten van deze veren, in combinatie met onaanvaardbaar grote omrijdroutes kan tot isolatie van het achterland leiden. De diversiteit van de veerverbindingen is dermate groot, dat het niet eenvoudig naar één maatschappelijk thema ingedeeld kan worden. Door bijvoorbeeld alleen te kijken naar het exploitatietekort bij veren die onderdeel uitmaken van het fietsnetwerk, wordt voorbijgegaan aan andere maatschappelijke belangen, zoals een leefbaar rivierengebied.

Het knoppenmodel

Het model bestaat uit acht knoppen:

1. Brandstofkosten fossiele brandstoffen, elektriciteit, duurzaamheid maatregelen
2. Onderhoud dagelijks en jaarlijks onderhoud, werf- en inspectiebeurten
3. Personeelskosten aantal Fte's, benodigd personeel, arbeidsvoorwaarden, etc.
4. Kapitaallasten investeringen en renovaties aan het veer, de stoepen, etc.
5. Algemene kosten overhead, marketing, verzekeringen, opslag, etc.
6. Dienstregeling kostenbesparing als gevolg van wijzigingen in de dienstregeling
7. Tarieven inkomsten op basis van kaartverkoop
8. Bijdragen/subsidie exploitatiebijdragen oevergemeenten, subsidies, etc.

Van deze acht knoppen wordt in het rapport aangegeven dat knop 1 t/m 5 niet of nauwelijks iets opleveren. Bij knop 6 wordt door de exploitanten aangegeven dat in veel gevallen een beperking van de dienstregeling per dag niet direct leidt naar een sterk verbeterde exploitatie. Dan blijven over de knoppen 7 en 8: tariefsverhoging (de gebruikers van de veren gaan meer betalen) en subsidie vanuit de overheid.

Het rapport stelt dat het model is getest bij de veren met de grootste tekorten en werkt in de praktijk. Er is gekozen voor een selectie van de veren met de grootste tekorten. Het betreft 9 veren, met een jaarlijkse bijdrage van meer dan 15.000 Euro uit het Verenfonds. Dit betreft voor het grootste deel autoveren¹, waarbij de oevergemeenten tot 80% van het tekort een beroep hebben gedaan op het Verenfonds. De verwachting is, dat bij de andere veren, met een relatief kleine bijdrage uit het Verenfonds in een overleg tussen beide oevergemeenten en de exploitant – met behulp van het model – tot een oplossing gekomen kan worden. Diverse veren hebben daarbij wel ondersteuning van de gemeente nodig, voor kortere of langere termijn. Bij grotere tekorten moet ook de provincie bijspringen. Dit zijn op dit moment nog grote onzekerheden. Zowel voor wat betreft een structurele langjarige bijdrage vanuit de gemeenten als ook de bijdrage vanuit de provincie ('maatwerk').

Rol van de overheden

De huidige provincie wil geen rol meer spelen in het Verenfonds nadat het fonds leeg is. Het binnenkort aftredende college wil nadrukkelijk geen aparte subsidieregeling. De regie moet bij de gemeenten liggen volgens GS.

De gemeenten hebben volgens het model een lokale regierol waar het gaat om te komen tot afspraken per veer. De provincie kan volgens de VNG Gelderland samen met de regio's voor instandhouding en ontwikkeling

¹ Feitelijk voet + fiets + autoveren

van het model zorgen. Jaarlijks moet daarvoor door de provincie een bijeenkomst met alle oevergemeenten en exploitanten belegd worden. Er wordt dan samen met exploitanten, brancheorganisaties, gebruikersorganisaties en gemeenten gesproken over de ontwikkelingen met betrekking tot de veren in Gelderland. Deze informatie-uitwisseling is nodig, om tijdig de ontwikkeling van de veren te kunnen beoordelen, met name na de afronding van het Verenfonds.

De door de VNG Gelderland gewenste actieve rol van de provincie wordt ingevuld, door jaarlijks een bijeenkomst over de veren te organiseren, met oevergemeenten en exploitanten. Provincie zorgt samen met de bracheorganisaties van exploitanten voor instandhouding en doorontwikkeling van het model. Provincie zorgt voor een goede informatie-uitwisseling om jaarlijks de ontwikkeling van de veren te volgen. - De provincie ontwikkelt een revolverend fonds, waaruit leningen beschikbaar gesteld kunnen worden ten behoeve van investeringen voor innovatie, vervanging en duurzaamheid voor veren. Exploitanten zorgen voor aflossing en rente, waardoor het fonds beschikbaar blijft voor nieuwe investeringen. Dit fonds heeft geen directe invloed op de exploitatie. - Indien bij het hanteren van het model een (door betrokken partijen onderkent) tekort ontstaat waarbij de gemeenten meer dan €50.000 bijdragen in de exploitatie, stelt de VNG Gelderland voor dat de provincie voor 50% bijdraagt aan dit tekort. Voorwaarde is wel, dat er gezamenlijk meerjarige afspraken worden gemaakt, gericht op afbouw van het jaarlijkse tekort. De provincie spant zich bij deze aanbevolen aanpak ook in, om - in overleg met de buurprovincies – tot een zelfde regeling te komen, voor al die gevallen waar een oevergemeente in een andere provincie ligt.

Gebruikers

Organisaties van de gebruikers van de veren worden betrokken bij een jaarlijkse bijeenkomst in Gelderland en geïnformeerd over besluitvorming op basis van deze adviezen. Gebruikers worden geïnformeerd en niet betrokken bij de beleidsvorming. Met organisaties wordt gesproken over optimale informatie voor (potentiële) gebruikers. Diverse belanghebbenden bij de veren (zoals horecaondernemers, B&B 's langs wandel/ fietsroutes, werkgevers, etc.) kunnen betrokken worden bij de exploitatie van de veren en daar een (financieel) aandeel in leveren.

In de overeenkomsten tussen gemeenten en exploitanten wordt aanbevolen waar mogelijk zonder de betaalbaarheid in gevaar te brengen afspraken te maken over een stapsgewijze verhoging van de tarieven, om volgens de VNG tot een betere balans tussen kosten en baten te komen. Daarbij worden tevens afspraken gemaakt over betaalbare abonnementen/rittenkaarten voor veelgebruikers (zoals scholieren en forenzen).

Vervolg

Tot slot wordt in de rapportage het vervolgproces beschreven dat voor de zomer tot besluiten over een oplossing voor 2024 en verder moet leiden. Het vragen om een reactie aan genoemde partijen maakt daar deel van uit.